

Boekbespreking

Ton Kallenberg, Linda van der Grijpsaarde, Astrid ter Braak. Leren (en) doceren in het hoger onderwijs. Tweede druk. Den Haag: Lemma; 2009. 417 pagina's. ISBN: 978 90 5931 427 6.

In hun voorwoord stellen Kallenberg, van der Grijpsaarde en ter Braak dat dit boek de lezer in staat moet stellen onderwijs voor te bereiden, uit te voeren en te evalueren. Deze doelen weten zij met een mix van theoretische verdieping, een scala aan voorbeelden en praktische handvatten te bereiken. Alhoewel het boek niet is geschreven voor het medisch onderwijs, kunnen onderdelen ervan worden gebruikt in het continuüm van basisopleiding tot continue professionele ontwikkeling.

Het boek is opgebouwd rondom vier thema's, die elk meerdere hoofdstukken bestrijken. Het eerste thema, 'Het leren (bevorderen)', bespreekt hoe studenten leren en hoe onderwijs hierop aan kan sluiten. De nadruk in deze hoofdstukken ligt op de individuele lerende die zich middels cognitieve, affectieve en regulatieve leeractiviteiten kan ontwikkelen. De rol van onderwijs is het bieden van een leeromgeving aan studenten waarin ze deze drie leeractiviteiten optimaal kunnen benutten. Elk van de vier thema's wordt afgesloten met een hoofdstuk 'vaardigheden'. In deze hoofdstukken staan tips en opdrachten voor de lezer die de verbinding vormen van theorie naar onderwijspraktijk.

De volgende drie thema's gaan in op het ontwerpen, uitvoeren en evalueren van onderwijs. Thema twee, 'Een cursus ontwerpen', biedt waardevolle lessen voor onderwijsontwikkelaars binnen het medisch onderwijs. Waar medische faculteiten en verantwoordelijken voor de medische vervolgopleiding als startpunt een onderwijsvorm lijken te kiezen, namelijk probleemgestuurd en/of competentiegericht

onderwijs, is dat in dit boek pas de laatste stap in het proces van onderwijsontwikkeling. Alhoewel in de praktijk zaken door elkaar zullen lopen, is dit een verfrissende keuze. Onderwijs ontwerpen begint met het vaststellen van de beginsituatie van de studenten die het onderwijs gaan volgen en van de context waarin dat onderwijs gegeven gaat worden. Met deze kennis in het achterhoofd kunnen leerdoelen worden geformuleerd en passende leerstof worden gekozen. Ook toetsing komt binnen dit thema aan bod; op overzichtelijke wijze worden summier veertien verschillende toetsvormen uitgelegd.

Het derde thema gaat in op het uitvoeren van onderwijs. In dit thema komt duidelijk naar voren dat dit boek bedoeld is voor hoger onderwijs. De besproken onderwijsvormen en de tips voor docenten en student-begeleiders zijn gericht op binnen-schools leren. Dit thema is daarom minder relevant voor artsen en onderwijskundigen die onderwijs in de medische vervolgopleiding verzorgen, aangezien dit grotendeels werkplekleren betreft. Desalniettemin kunnen onderdelen uit dit thema ook voor hen waardevol zijn. Bijvoorbeeld het voorbereiden en voeren van een confrontatiegesprek met een disfunctionerende coassistent of collega.

Het vierde en laatste thema bestrijkt zowel onderwijsevaluatie en kwaliteitszorg als de rol die je als docent hebt in een groter team dat een curriculum aanbiedt aan studenten. Zo worden een aantal rollen beschreven die iemand binnen een (onderwijs)team kan hebben: bedrijfsman, onderzoeker, voorzitter, waarschuwer, groeps-

werker, planner, vormer en zorgdrager. Deze typologie biedt niet alleen inzicht in de verschillende rollen van docenten in een team, ook de rollen van een arts binnen een medisch team, of een onderwijskundige binnen een onderwijsafdeling, kunnen hiermee worden beschreven. In hoofdstuk zestien wordt reflectie op het eigen onderwijs behandeld. Misschien is dat wel de grootste waarde van dit boek. Het biedt een ieder die actief medisch onderwijs vormgeeft een kans om te reflecteren op het eigen handelen en biedt praktische tips in het verbeteren daarvan: van artsen die coassistenten begeleiden tot hoogleraren die nog colleges mogen geven en van onder-

wijskundigen die probleemgestuurd onderwijs maken tot managers die verantwoordelijk zijn voor een kwaliteitszorgcyclus. De combinatie van veel voorbeelden en praktische tips in de 'vaardigheden' hoofdstukken met een beperkte hoeveelheid verdiepende tekst en literatuurverwijzingen in de voorafgaande andere hoofdstukken, maken dit tot een veelzijdig boek, ook voor het medisch onderwijs.

Dr. P.W. Teunissen is onderzoeker medisch onderwijs, Maastricht University en arts in opleiding tot specialist (aios) Obstetrie & Gynaecologie, cluster VU Amsterdam.